

28. Andragoški kolokvij Zapeljani v branje

4. junij 2024, Andragoški center Slovenije,
Ulica Ambrožiča Novljana 5, Ljubljana,
in po spletu (Zoom)

<https://tvu.acs.si/ak2024>

Branje za učenje – kako vključiti branje v izobraževalni proces

Dr. Nataša Potočnik

Gremo z vlakom ...

Kaj nas moti?
šport
navijanje
razlogi za neudenje

BRANJE

LITERARNOESTETSKO

- Literarno (branje književnih besedil z umetniško vrednostjo)
- Evazorično (branje zabavnih oziroma trivialnih besedil)

PRAGMATIČNO

- Informacijsko
- Poljudnoznanstveno
- Strokovno
- Znanstveno
- Publicistično

Preglednica: Branje glede na funkcijsko zvrst (povzeto po Saksida, 2008).

Učinkovit bralec

Bere tekoče

**Razume
prebrano**

**Je sposoben
fleksibilnega
branja**

Teško branje

Hitro in natančno branje z ustreznim ritmom, intonacijo in izraznostjo (avtomatizacija).

Bralci začetniki (slabi bralci) preobremenijo svoj delovni spomin z dekodiranjem, tako da ne morejo hkrati spremljati in predvidevati pomena prebranega.

Dobri bralci bodo bolj verjetno izbrali branje kot prostočasno dejavnost, ker jim branje ne predstavlja napora.

Razumevanje prebranega

Bralec zaznava besedilne informacije in jih je sposoben povezati v smiselno pomensko celoto.

Aktiven proces, v katerem skuša interpretirati, kar je prebral – proces integriranja novih informacij v obstoječo miselno shemo.

Delo z neumetnostnimi besedili v pedagoškem procesu

- Vedno ocenimo stopnjo razumevanja prebranega besedila in temu prilagodimo zahtevnost bralnega gradiva in bralne strategije.
- Stopnja samostojnega branja (99:90)
- Stopnja branja, ki jo omogoča poučevanje (95:75)
- Frustracijska stopnja branja (90:50)

Preverjanje razumevanja

PRED BRANJEM

- Interes bralca
- Preverjanje predznanja
- Izbor primernega besedila
- Določanje ciljev branja in vsebine besedila

MED BRANJEM

- Predelovanje informacij
- Večkratno branje posameznih delov
- Pogovor za preverjanje razumevanja pojmov, zmožnosti sklepanja, povzemanja, vizualizacije vsebine

PO BRANJU

- Identifikacija bistvenih informacij in njihovo povezovanje, zapomnitev, presojanje
- Besedna in grafična predstavitev vsebine

BRALNE STRATEGIJE

... so fleksibilni načrt, kako do učinkovitega učenja.

PROCES UČENJA

Kaj pomeni znati?

RAZUMETI
in si
ZAPOMNITI

Vir: Pečjak II, 2012

ZNANJE KOT POJMOVNA MREŽA

... medsebojno povezani podatki,
pojmi v dolgoročnem spominu.

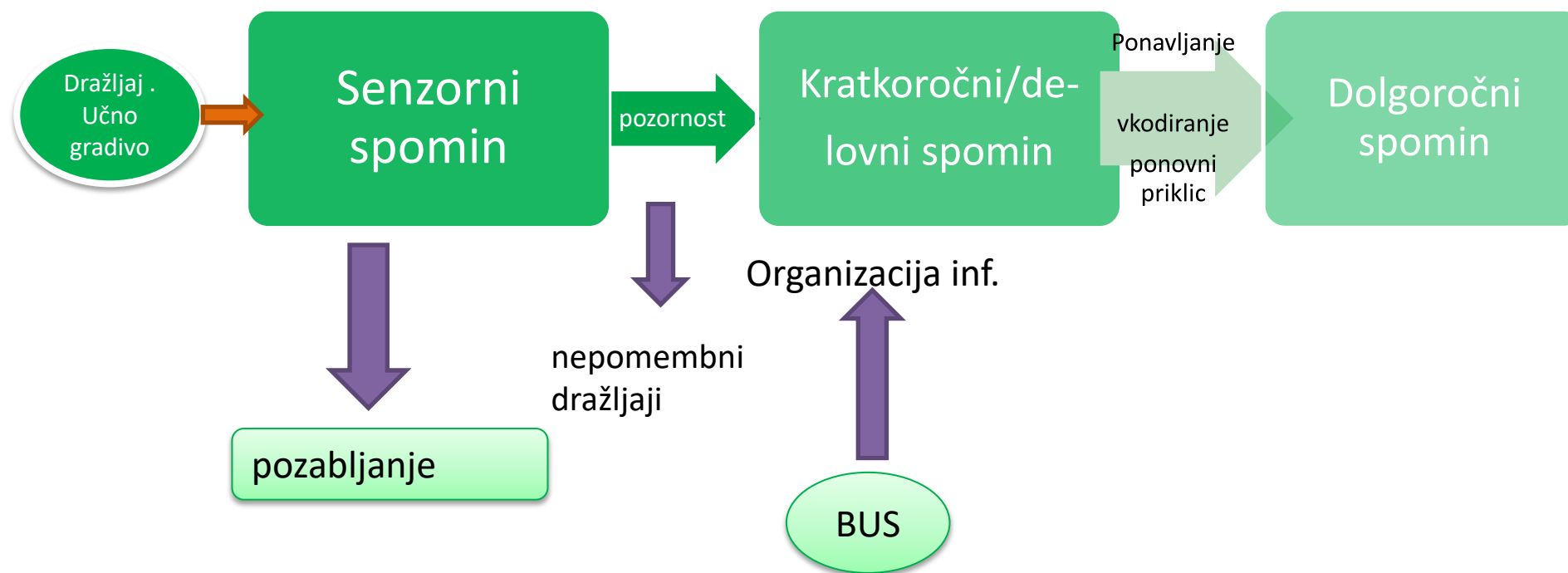

PREDZNANJE

Vir: Pečjak II, 2012

Vloga bralnih strategij v procesu učenja

Gage, Berliner, 1992

Vir: Pečjak, Gradišar, 2012

BUS v učnem procesu

1. Priprava na branje
2. Učenje branja + bralne učne strategije
3. Učenje z branjem + bralne učne strategije

Vir: Pečjak II, 2012

BUS po namenu

STRATEGIJE PONAVLJANJA – za ohranjanje informacij v kratkoročnem spominu in njihovemu prenosu v dolgoročnega, brez povezave z znanimi informacijami

ELABORACIJSKE STRATEGIJE – za povezovanje novih in znanih /starih) informacij, za boljše razumevanje in zapomnitev (povzemanje, postavljanje vprašanj, poučevanje drugih o prebranem ...)

ORGANIZACIJSKE STRATEGIJE – ogrodje, na katerega učeči se pri učenju pripenja nove informacije in jih smiselno organizira:
združuje informacije v širše pojmovne kategorije in s tem poveča obseg delovnega spomina (GO)

Čim hitreje si zapomnite ...

ŠKMDDSZNVOLUIOISIOMVI

ŠK MDDSZ NVO LU IO ISIO MVI

BUS po fazah

- Strategije **pred** branjem: pogovor, možganska nevihta, pojmovna mapa, napovedovanje, postavljanje vprašanj
- Strategije **med** branjem: dopolnjevanje manjkajočih podatkov, določanje zaporedja dogajanja v besedilu, napoved nadaljevanja, označevanje novih, neznanih informacij, označevanje in zapisovanje bistvenih informacij ...
- Strategije **po** branju: odgovarjanje na lastna in učiteljeva vprašanja, določanje bistva in pomembnih podrobnosti, grafični prikazi, povzemanje vsebine (npr. zapišek, obrobna razlaga, povzetek)

Kaj želimo?

- Preseči osredotočenost na priklic jasno zapisanih podatkov.
- Izpeljevati sklepe iz prebranega in povzemati bistveno.
- Spodbujati k razmislekom o branju in poglobljenemu vsebinskemu analiziranju besedil.
- Vključevati več dejavnosti za razvijanje zmožnosti argumentiranja in povzemanja.
- Navajati na ločevanje dejstev od mnenj.
- Spodbujati pogovor o prebranem besedilu in utemeljevanje svojih stališč z dokazi iz besedila in konteksta.
- Ustvariti učno okolje, ki podpira vse učeče se.
- Ozaveščati učitelj/-ice o pomenu branja in razvijanju BP pri vseh predmetih/področjih.

Vir: Svetlik, Mršnik, Rosc Leskovec, 2023)